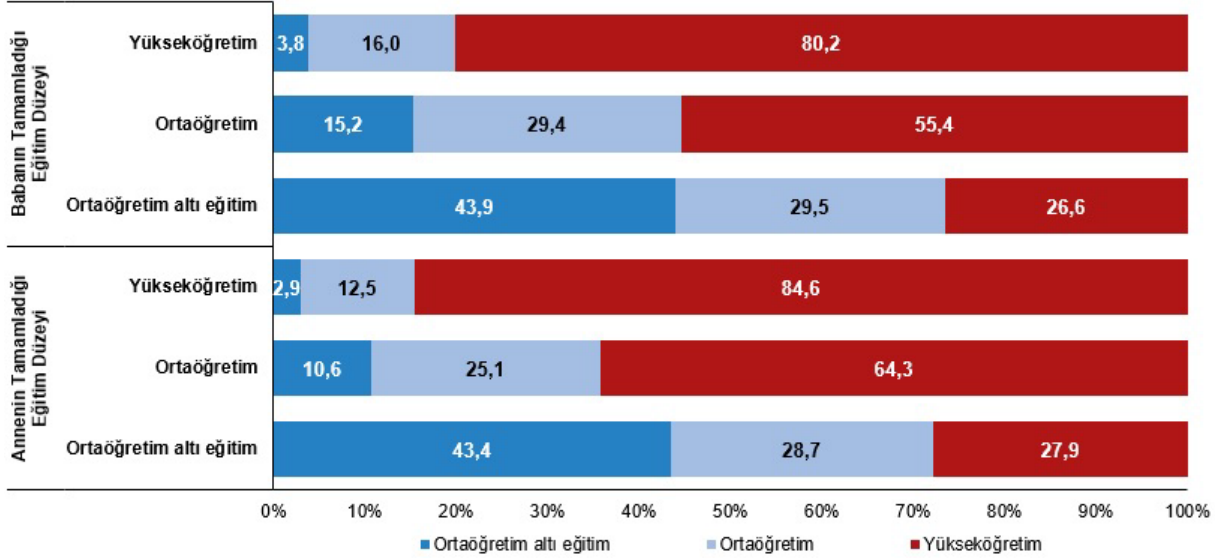

8 Eylül Dünya Okuma Yazma Günü

TÜİK 2023 Ulusal Eğitim İstatistikleri'ne göre; Türkiye'de okuma yazma bilmeyenlerin oranı yüzde 2,4. Kadınlarda bu oran yüzde 4'e yükselirken, erkeklerde yüzde 0,8 olduğu görülüyor. 25 yaş ve üzeri grup için, annenin eğitim düzeyinin yükseköğretimi tamamlama düzeyine katkısı babaninkine kıyasla daha yüksekken, babanın eğitim düzeyinin ortaöğretim altı ve ortaöğretimi tamamlama düzeylerine katkısı anneninkine kıyasla daha yüksek gözüküyor (Bknz. Grafik). Bu veri, çocukları ileri eğitim düzeyine taşımak açısından özellikle kadınların rolüne dikkat çekerken, kadınlarda okuma yazma bilmeme yüzdesinin erkeklerin 3 katı fazla olmasını ise çözüm bekleyen önemli bir konu olarak karşımıza çıkarıyor.

Anne babanın eğitim düzeyine kıyasla çocuğun eğitim düzeyi oranı¹

Dünya Okuryazarlık Vakfı (World Literacy Foundation), annenin okuryazarlık düzeyinin çocuğun sağlığı ve hayatta kalmasıyla yakından ilişkili olduğunu, okuryazarlık düzeyi düşük olan kişilerin sağlık okuryazarlığının da zayıf olmasının, olumsuz sağlık sonuçları yaşamasının ve kötü sağlık davranışları sergilemesinin daha olası olduğuna dikkat çekiyor. Paylaştıkları veriye göre, dünya genelinde 750 milyon yetişkin temel okuma ve yazma becerilerinden yoksun ve bunun üçte ikisini kadınlar oluşturuyor. Ayrıca, okuma yazma becerisi zayıf olan kişilerin işsiz kalma olasılığının 2 kattan fazla olduğu, dünya genelinde iki milyardan fazla yetişkinin işverenlerin ihtiyaç duyduğu temel okuryazarlık becerilerine sahip olmadığı belirtiliyor.²

Okuryazarlığın, erken yaşlardan desteklenebilecek bilgiye ulaşma becerisi aracılığıyla geliştirilebileceği biliniyor. Yakın zamanda nudge'ın okuma tutumu üzerindeki etkisini ortaya koyan bir çalışma yapıldı. Olumlu katkısı okumaya en yatkın öğrenciler ve ebeveynlerle sınırlı ortaya çıkmış olmasına rağmen, bulguları yol gösterici oldu. Araştırmacılar, birinci çalışmalarında ilköğretimdeki, ikinci çalışmalarında ortaöğretimdeki öğrencilere odaklandılar. Bu iki çalışmada ortak olarak üç koşulu karşılaştırdılar. Nudge koşulunda, veliler veya öğrenciler okumanın önemi hakkında bir kez bilgilendirildiler ve ardından 3 ay boyunca haftada iki kez okumanın gerekliliğine dair WhatsApp üzerinden hatırlatıcılar gönderildiler. Nudge koşulu iki kontrol koşuluyla karşılaştırıldı. Hiçbir müdahalenin yapılmadığı birinci kontrol koşulunda, veliler ve öğrenciler herhangi bir bilgi ya da hatırlatma almadı. İkinci kontrol koşulunda ise okumanın önemi hakkında bilgi verildi. Bu ikinci kontrol koşulunun eklenmesiyle araştırmacılar, bilgi vermenin tek başına okumanın artışına yol açıp açmayacağını

görmek istediler, fakat beklentileri bilginin yeterli olmayacağı yönündeydi. Bulgular nudge müdahalelerinin olumlu etkisini farklı eğitim düzeyleri için doğruladı. İlköğretim düzeyinde nudge'ların ebeveynlerin çocuk kitapları bilgisini ve öğrencilerin okuma tutumlarını olumlu yönde etkilediği görüldü. Ortaöğretim düzeyinde nudge'ların, öğrencilerin kitap bilgisini olumlu yönde etkilediği belirlendi.³

287 Üniversite öğrencisiyle yapılan bir başka çalışmada ise, otomatik bir e-posta sistemi kullanılarak öğrencilere bir web sitesindeki hikâyeleri okumaları ve yönlendirilen şekilde kütüphaneyi kullanmaları için iki hafta boyunca günlük e-posta hatırlatıcıları gönderildi. Bunu yine iki hafta boyunca hiçbir e-posta hatırlatıcısının olmadığı “nudge’sız” dönem takip etti. Sonuçlar, iki haftalık “nudge” dönemi sırasında, “nudgesiz” döneme kıyasla okunan kelime sayısında yüzde 34'lük bir artış olduğunu gösterdi.⁴

Türkiye’de okuma hızı ortalaması 160-220 kelime arasında kabul ediliyor. Dakikada 160 kelimenin altında kalıyorsanız çok yavaş, 220-320 kelime arasındaysanız Avrupa ortalamasında, 320-500 kelimeye çıkıyorsanız ortalama üstü, 500 kelimenin üzerine çıkıyorsanız hızlı okuyorsunuz demektir.⁵ Bu da günde 20 dakikanızı okumaya ayırdığınızda, zihninizi en az 3200 kelimeyle zenginleştirme fırsatınız olduğu anlamına geliyor.

Haydi, 8 Eylül Dünya Okuma Yazma Günü için kendimizi nudge’layım ve şu soruların cevaplarını arayalım:

- Bugün kaç kelime okudum?
- Ne kadar zamanımı aldı?
- Okurken kaç yeni kelime öğrendim?
- Öğrendiğim bu yeni kelime(ler)i kaç kişiye öğrettim?

Okuduklarımız, kavrayışımızı, kavrayışımız algımızı zenginleştirir. Okunan her kelime anlam yolculuğumuzu aydınlatan yeni bir ışığın kaynağı; okunan her sayfa, zihnimizde yeni düşüncelere açılan bir kapının anahtarıdır. Araştırmaların, okuma tutumunu ve davranışını hatırlatıcılar aracılığıyla olumlu etkileyebildiğini az önce okudunuz. Siz de kendinize haftalık okuma hatırlatıcıları ekleyerek okuma alışkanlığınızı düzenleyebilirsiniz. Küçük hatırlatıcılar büyük farklar yaratabilir; her hatırlatıcı, okumaya bir adım daha yaklaşmayı sağlayabilir. Kendinize bir fırsat tanıyın, her gün biraz daha okuyarak kendi ışığınızla yolunuzu aydınlatın.

Kaynakça:

1. TÜİK 2023 Ulusal Eğitim İstatistikleri [İnternet]. Uygun erişim: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Ulusal-Egitim-Istatistikleri-2023-53444>
2. Why Literacy [İnternet]. Uygun erişim: <https://worldliteracyfoundation.org/why-literacy-2/>
3. van der Sande, L, Wildeman, I, Bus, AG, Steensel, RV. Nudging to stimulate reading in primary and secondary education. Sage Open 2023, 13(2): 21582440231166357.
4. Forster D, Poulshock J. Using nudges to boost big reading. Extensive Reading World Congress Proceedings, 5: 173-181.
5. Hızlı Okuma Testi [İnternet]. Uygun erişim: <https://limithizliokuma.com/hizli-okuma-testi#tamam>